

Нови неприятели заплашват пипера

Автор(и): Иванка Иванова, гл. експерт ентомолог в ЦЛКР

Дата: 28.06.2016 Брой: 6/2016

Според данните от 2014/2015 г. на Европейската система за нотификации на залавяния за растително здраве EUROPHYT на ЕС от подадените 6680 броя нотификации от държавите членки 2534 за установени вредители по растенията и растителни продукти. Най-честите залавяния при внос от трети страни са на партиди с пресни плодове и зеленчуци, общо 1757. Особено тревожно е нарастването на уловени неприятели в партиди от пипер (със 149 нотификации в повече от 2013 г.), патладжани, домати, листни зеленчуци, както и в партиди плодове от овощни и цитрусови видове.

Икономически по-важни от тях са:

***Thaumatotibia leucotreta* Meyrick**

В Европа видът е установяван в пратки с плодове и зеленчуци във Великобритания, Дания, Италия, Испания, Швеция, Финландия.

Растения гостоприемници: Видът е полифаг, напада 70 растения от 40 семейства като цитруси (*Citrus*), анона (*Annona muricata*), ананас (*Ananas comosus*), авокадо (*Persea americana*), праскова (*Prunus persica*), личи (*Litchi chinensis*), видовете от род *Capsicum*, включително сладък пипер (*Capsicum annuum*), царевица (*Zea mays*), маслина (*Olea europea*), рицин (*Ricinus communis*), памук (*Gossypium*) и други.

Повреди: Възрастните пеперуди са активни през нощта. Те снасят яйцата си поединично или на групички върху плодовете или кутийките. След излюпването си гъсениците се вгризват в плодовете. Хранят се в тях, където нанасят повредите, а през отворите вторично навлизат и причинители на гъбни и бактериални болести. След завършване на развитието си гъсениците напускат плодовете и какавидират в копринени пашкули в почвата или под растителни остатъци. Трябва да се знае, че неприятелят в зависимост от климатичните условия развива от 1 до 10 поколения.

Повредите по различните гостоприемници са:

- При пипера гъсениците се хранят с чушките и замърсяват вътрешността на плода.
- При цитрусите младата гъсеница пробива кората и се храни под повърхността на плода.
- При памука най-напред минира кутийките, по-късно преминава върху семената.
- При костилковите плодове гъсениците се вгризват в плода и се хранят около костилката.

Пътища за проникване и начини на разпространяване: На къси разстояния чрез летежа на пеперудите. Чрез плодове и зеленчуци, от страните, където *T. leucotreta* е разпространена. Счита се, че с посадъчния материал вероятността да проникне в региона на ЕРРО е невъзможна, защото тези растения са без плодове.

Възможен риск: *T. leucotreta* е включен в Списък А2 на ЕРРО. В северна Европа може да се настани в оранжерии, а за развитието му в южна Европа са необходими допълнителни проучвания.

Zonosemata electa (Say), Tephritidae, „Муха по пипера”

Растения гостоприемници: Растения от сем. картофови (Solanaceae) - основно пипер (*Capsicum annuum*) и сортове като чили пипер, домати (*Solanum lycopersicon*), патладжан (*S. melongena*) и други.

Биология: Мухата е с дължина на тялото 6,5 до 7, 5 мм. Главата, коремчето и краката са светложълти на цвят, а крилата са прозрачни с тъмни ивици. След излюпването си ларвата е прозрачна, а по-късно става жълта.

Мухата по пипера има едно поколение годишно. Женските, след имагиниране копулират и яйцеснасянето започва от края на юни, юли до август. Мухите снасят яйцата си вътре в месестата част на плода. След 8-10 дни яйцата се излюпват. Ларвите се хранят вътре в плода около 18 дни, а след това го напускат, падат върху почвата и какавидират, обикновено на дълбочина 5-10 см. Пупарият се запазва от късното лято или есента до следващото лято.

Повреди: Мухата напада здравите плодове на пипера и патладжана. Поврежда и доматиите, но по-рядко. Яйцеснасянето е по все още малките плодове, обикновено тези с диаметър от 1 до 3 см. При нарастване на плода в зоната, където е снесено яйцето се формира плитка трапчинка. Обикновено в един плод от пипер има една ларва, докато в патладжана ларвите са няколко.

Пътища за проникване и начини на разпространяване: С плодове и зеленчуци на растения гостоприемници от страни, където се среща *Z. electa*. Възрастните мухи летят и могат се разпространяват на разстояния, а ларвите и яйцата, които са в плодовете, се пренесат с тях.

Възможен риск: Ако проникне в региона, неприятелят може успешно да се настани в оранжерии.

Контрол: В страните, където *Z. electa* е разпространена се прилагат следните мерки: събиране и унищожаване на загнилите и повредени плодове; сеитбообращение; унищожаване на алтернативни гостоприемници като плевели (*S. carolinense*); мониторинг с жълти лепливи уловки и на базата на наблюденията прилагане на инсектициди.

Leucinodes orbonalis (Lepidoptera: Pyralidae) - Пробивач по плодовете на патладжана

Видът е залавян повече от 200 пъти при внос на плодове от видовете *Solanum*. От 2012 е включен в Списък А1 на ЕРРО – вредители, които не се срещат в Европа.

В страните, където пробивачът по плодовете на патладжана е разпространен, се съобщават значителни загуби (В Азия се съобщават за загуби от 65% на реколтата от патладжани). Борбата срещу него основно се провежда с инсектициди, но се съобщава за поява на резистентност към прилаганите досега.

Растения гостоприемници: Основен гостоприемник на *L. orbonalis* е патладжана (*Solanum melongena*), но вида може да напада и други растения от сем. Картофови като пипер (*Capsicum annuum*), домати *Lycopersicon esculentum*, картофи (*S. tuberosum*), *S. aculeatissimum*, *S. indicum*, *S. myriacanthum*, *S. torvum* и плевели *S. nigrum*. Съобщаван е и по други култури като цвекло (*Beta vulgaris*), батати-сладки картофи (*Ipomoea batatas*), грах (*Pisum sativum*), *Mangifera indica*.

Повреди: Повредите се причиняват от гъсениците, които се хранят по плодовете.

Биология: Пеперудите са активни през нощта. Те снасят яйцата върху листата, цветните пъпки и младите разклонения. Излюпените гъсеници пропълзват до близки клончета или плодове и се вгризват в тях. Ранните симптоми, причинени от храненето на гъсениците, се наблюдават по стъблото,

разклонения, цветните пъпки и цветовете. В плодовете гъсениците влизат откъм чашелистчетата. *L. orbonalis* има 6 ларвни възрасти. Гъсениците от последна възраст пробиват изходен отвор и какавидират в растителни остатъци върху почвата. Възрастните пеперуди, при разперени крила, са с размери 18-24 мм. Крилата им са бели, с кафяви, бежови и тъмно кафяви до черни рисунки и петна. Гъсениците са до 2 см дълги, розови на цвят, с кафява глава.

Пътища за проникване и начини на разпространяване: С посадъчен материал, плодове от род *Solanum* и други растения гостоприемници - от страни където *L. orbonalis* се среща. Пеперудите се разпространяват на къси разстояния.

Възможен риск: Счита се, че неприятелят може да се развива в оранжерии, но са необходими още проучвания, за да се установи дали *L. orbonalis* може да се настани на полето, на открито, в южните части на ЕРРО региона.